

Г. П. Клімова, доктор філософських наук, професор

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Із становленням незалежної України і переходом до ринкових відносин особливої значущості й актуальності набула проблема економічної безпеки держави. Розробка теоретичних засад економічної безпеки держави (ЕБД) та її складових, класифікація загроз економічній безпеці, аналіз показників і методів оцінки рівня економічної безпеки, визначення заходів забезпечення економічної безпеки — це шляхи до економічної стійкості та незалежності нашої держави.

У сучасній науковій літературі визначення самого поняття «економічна безпека держави» здійснюється в різних аспектах та баченнях.

В аспекті національної економічної безпеки — це стан захищеності національних економічних інтересів, передбачуваності факторів, що погрожують цим інтересам; стабільність правового стану суб'єктів господарської діяльності і мінімізація збитку, завданого державі дією негативних умов.

1. За умов інтеграції України у світову економіку ЕБД — це стан національної економіки, який забезпечує економічний суверенітет, економічне зростання, підвищення добробуту населення в умовах міжнародної економічної взаємозалежності.

2. Вважається, що головна суперечність у світі — це нестача ресурсів (матеріальних, фінансових, трудових, часових) і одержання їх. Із цього приводу ЕБД забезпечується за умови вистачання всіх видів ресурсів для нормальної життєдіяльності та розвитку держави та її населення, до того ж вони мають надходити своєчасно. Нестача ресурсів може призвести до нестабільності в державі, зростання соціальної напруги або до руйнування самої держави.

3. Щодо навколишнього середовища ЕБД — комплекс власне економічних, політичних, правових умов, що забезпечують захист життєво важливих інтересів країни стосовно: її ресурсного потенціалу; можливостей збалансованого і динамічного зростання; соціального розвитку, екології.

4. За внутрішньою структурою ЕБД — це сукупність умов і факторів, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість; здатність до постійного оновлення і самовдосконалення.

Можна навести ще й інші приклади, але за суттю вони подібні, оскільки всі характеризують різні аспекти економічної безпеки держави. Інтегруючи зазначене, можна стверджувати, що економічна безпека держави — якісна характеристика економічної системи, яка відображає можливість зростання

економіки, здатність запобігти дестабілізації економіки, а в умовах кризових перехідних процесів — можливість стабілізації економіки.

У стратегічному плані економічну безпеку гарантує лише конкурентоспроможна економіка. Звідси, основне завдання держави в контексті забезпечення економічної безпеки — створення такого економічного, політичного та правового середовища й інституційної інфраструктури, яке б стимулювало найбільш життєздатні підприємства, інвестиційні процеси, виробництво перспективних конкурентоспроможних товарів. Цей процес має супроводжуватися реалізацією низки заходів, серед яких найактуальнішими є:

- діагностика галузевої конкурентоспроможності, створення умов для входу у світову господарську систему;
- вибір пріоритетних сфер, галузей, комплексів, які спроможні забезпечити вихід на світові ринки;
- розробка програм та механізмів їх реалізації відповідно до обраних пріоритетів;
- забезпечення активної участі в реалізації програм держави та інших суб'єктів господарської діяльності.

Сьогодні потрібно враховувати, що місце країни в сучасному світі визначається якістю людського капіталу, станом освіти і ступенем використання науки і техніки у виробництві. Достатня кількість робочої сили і сировинних матеріалів усе менше розцінюється як конкурентна перевага.

Економічна безпека має фінансовий, енергетичний, соціальний, продовольчий, науково-технологічний, зовнішньоекономічний та інші аспекти аналізу.

З огляду на вищезазначене розглянемо фінансові аспекти економічної безпеки. Нагальність зміцнення системи фінансової безпеки в Україні обумовлюється існуючими недоліками у фінансово-економічній сфері, а саме: розладом фінансів держави, місцевого самоврядування та приватних підприємницьких структур; втратами внутрішньої та зовнішньої платоспроможності, яка загрожує банкрутством; послабленням контролю у сфері розрахунків між економічними агентами; загостренням кризи платіжної системи; нерозвиненістю фондового ринку та ін.

Подальше зміцнення фінансової безпеки має базуватися на врахуванні похідної ролі фінансів у забезпеченні функціонування економіки, на узгодженості взаємодії державного, комунального та приватного сегментів фінансової сфери, на узгодженості взаємодії бюджетних, зокрема фіскальних та інвестиційних компонентів фінансової сфери, з такими складовими монетарного сектору економіки, як грошово-валютний, кредитний та фондовий ринок, страхова діяльність тощо.

Отже, сьогодні як ніколи актуалізуються питання забезпечення економічної безпеки України, що є гарантом державної незалежності країни, умовою її розвитку та зростання добробуту громадян.